

Foredrag i Oslo Militære Samfund

8. april 2002
ved

Generalmajor Rolf Thomsen
Sjef for Forsvarets skolesenter

Utdanning og kompetanseutvikling – Forsvarets skolesenter

Innledning

Ærede forsamling.

Jeg vil starte mitt foredrag med følgende sitat fra Stortingsproposisjon 45 (2000-2001) som ble framlagt i februar 2001 og behandlet i Stortinget i juni samme år.

"Et moderne Forsvar må være basert på solid kompetanse i alle ledd. Kompetanse er avgjørende for å opprettholde handlefrihet og tilpasningsdyktighet. Kompetanse er en av de innsatsfaktorer i et moderne Forsvar som det tar lengst tid å bygge opp og som må vedlikeholdes og utvikles løpende. Det er en kapasitet som i seg selv ikke lar seg improvisere, men som er en forutsetning for improvisasjon på andre felter." (St.prp. 45, 2000-2001, side 52-53)

Den 1. januar 2002 ble Forsvarets skolesenter (FSS) opprettet som ledd i omstillingen i Forsvaret. I denne omstillingen skal vi ikke bare omstrukturere organisasjonen, men også sørge for at personellet i organisasjonen til enhver tid innehar den kompetansen som kreves for å løse organisasjonens oppdrag. I denne sammenheng er FSS tildelt en nøkkelrolle i det fremtidige forsvar.

Foredragets disposisjon

Jeg er kommet hit i kveld for å snakke om FSS fremtidige rolle innen utdanning og kompetanseutvikling i Forsvaret. Innledningsvis i mitt foredrag vil jeg behandle bakgrunnen for opprettelsen av FSS og stillingen som sjef for Forsvarets skolesenter. Deretter vil jeg redegjøre for overgangen fra Forsvarets skolesenter_Akershus festning (FSAF) til det nye Forsvarets skolesenter (FSS), da dette er to avdelinger som på ingen måte kan sammenlignes. Jeg vil under dette også redegjøre for det helhetlige ansvar for kompetanseutvikling i Forsvaret som er tillagt Sjef FSS. Videre vil jeg gi en status for etableringen av det nye skolesenteret, før jeg avslutningsvis vil se på de utfordringer som ligger foran oss og ikke minst hvilken betydning dette vil kunne få for Forsvaret.

Bakgrunnen for opprettelsen av FSS

Langtidsproposisjonens behandling av utdanning og kompetanseutvikling i Forsvaret var i stor grad basert på grunnprinsipper fra det tverrpolitisk sammensatte Forsvarspolitisk utvalg (FPU), som leverte sin innstilling i juni år 2000. I innstillingen påpekte FPU at utdanningssystemet i Forsvaret måtte organiseres på en mer helhetlig måte. Sammenhengen mellom skolene måtte avstemmes slik at man oppnådde mer kostnadseffektive ordninger. FPU påpekte at utdanningen i Forsvaret var preget av mange små og driftsmessig kostbare enheter.

Formatted: Bullets and
Numbering

Formatted: Bullets and
Numbering

En mer helhetlig organisering med større vekt på konsentrasjon og felles løsninger ville gi rom for innsparinger og skape mer slagkraftige kompetansemiljøer. FPU framhevet behovet for et mer hierarkisk utdanningsystem der én sjef fikk det overordnede ansvaret. (NOU 2000:20, side 62-63)

St. prp. 45 fulgte opp og konkretiserte disse grunnprinsippene. Proposisjonen fastslo at det fantes en rekke institusjoner i Forsvaret med en virksomhet som befant seg i krysningspunktet mellom utdanning, utredning og forskning. Det ble påpekt at det daværende Forsvarets skolesenter Akershus festning allerede var overbygning for et bredt kompetansemiljø innenfor slik virksomhet. Det er dette miljøet som videreutvikles og styrkes gjennom etableringen av FSS. I følge proposisjonen skal det primære fokus for miljøet ved Akershus festning være studier av militærmakt i vid forstand. Dette omfatter historiske studier så vel som dagsaktuelle og framtidsrettede problemstillinger, med vekt på samspillet mellom politikk, diplomati og forsvar, ledelsesstudier, samt systemutvikling der teknologi, organisasjon, operasjonskonsepter, doktriner og taktikk ses i sammenheng. Det ble understreket at miljøet måtte pleie nær kontakt med norske og utenlandske fagmiljøer både på militær og sivil side, med vekt på både teoretisk og operativ kompetanse.

Videre ble det fastslått at sjefen for Skolesenteret skulle tillegges det overordnede ansvaret for utdanning og kompetanseutvikling i Forsvaret, direkte underlagt Forsvarssjefen. (St.prp. 45, 2000-2001, side 52-54).

I Forsvarskomiteens innstilling ble dette punktet ytterligere betonet og presisert: "Komiteen merker seg Regjeringens intensjon om at Forsvarets utdanningsvirksomhet skal effektiviseres. Komiteen støtter i denne sammenheng forslaget om at sjefen for Skolesenteret Akershus festning også skal få tittelen "Sjef Forsvarets skoler". I denne funksjonen bør vedkommende ha et spesielt ansvar for å strømlinjeforme Forsvarets utdanningsssystem, med særlig vekt på å fjerne duplisering av kapasitet, både mellom Forsvarets forskjellige skoler og mellom Forsvarets utdanningsinstitusjoner og sivile sådanne. Komiteen anser også at militær utdanning fra krigsskole-nivå og oppover, snarest mulig aksepteres på linje med sivile utdanninger." (Innst 342, 2000-2001, pkt 5)

Dette er de gjeldende politiske retningslinjer som ligger bak opprettelsen av FSS og etableringen av en stilling som sjef for Forsvarets skoler. Som vi ser er ambisjonene med det nye Skolesenteret og posisjonen som sjef for Forsvarets skoler høye, og det er ingen liten utfordring å gripe fatt i.

Samtidig ga proposisjonen generelle retningslinjer for videreutviklingen av Forsvarets utdannings- og forskningsvirksomhet som var relevante for etableringen av FSS. Det ble eksempelvis påpekt at omorganiseringer ikke måtte svekke eksisterende kompetansemiljøer og at prosessen måtte sikre at de enkelte enhetenes verdifulle kontaktnettverk ble opprettholdt. (St.prp. 45, 2000-2001, side 53).

Faglig nivå og utvikling

De politiske føringene fra 2000 og 2001 må samtidig ses på bakgrunn av at krigsskole- og stabsskoleutdanningen i løpet av 1990-tallet har beveget seg i retning av en sterkere akademisering. Skolene har tatt sikte på å tilby forskningsbasert undervisning innenfor sentrale fagområder. Flere sivile akademikere er blitt ansatt ved krigsskolene, samarbeidet med ulike sivile akademiske institusjoner er utvidet, og en rekke offiserer har mottatt stipendier for å gjennomføre høyere sivile studier.

Det er en klar ambisjon at militær høyskoleutdanning skal godkjennes på nivå med sivile universiteter og høyskoler. I et samfunn der stadig flere tar høyere utdanning, er slik tilpasning en positiv og nødvendig utvikling. Som det påpekes i St.prp. 45, vil dette gi officerskorpset formalkompetanse som er sammenlignbar med andre profesjoner, noe som er gunstig for

rekrutteringen til offisersyrket og letter samarbeidet med andre nasjonale og internasjonale utdanningsinstitusjoner. I framtiden vil mange offiserer kombinere sivil og militær utdanning på høyskolenivå.

Samtidig kan dette skape en fare for at militære fag kommer i bakgrunnen. Det er derfor maktpåliggende at det fagmilitære fokus beholdes under den omleggingsprosessen vi er inne i. Vi må ikke få en nye generasjon offiserer som har høy kompetanse innenfor sivile fag, men som står svakere i sentrale militære fagdisipliner. Det er her Forsvarets skolesenter kommer inn som framtidens kraftsentrum innenfor forskningsbasert undervisning og kompetanseutvikling i de spesifikt militære fag. Vi skal holde et faglig nivå som er på linje med universiteter og høyskoler, men fagfeltene skal primært være militære og sikkerhetspolitiske. Det utelukker selvsagt ikke at det er mange kontaktpunkter med sivile fagmiljøer. Det gjelder eksempelvis for Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV), Forsvarets institutt for ledelse (FIL) og Institutt for forsvarsstudier (IFS).

Utfordringene som ligger i å etablere et akademisk faglig nivå må ikke undervurderes. Andre land, eksempelvis USA, har lange tradisjoner innenfor militære fag som akademiske universitetsstudier. Vi må innse at det vil ta lang tid å etablere robuste utdanningsmiljøer av tilsvarende kvalitet i Norge. Ikke minst må vi erkjenne at dette ikke kan løses gjennom organisatoriske grep alene. Det sentrale er å beholde og videreutvikle reell faglig kompetanse.

Dersom en slik gradvis oppbygging av faglig tyngde skal sikres, må vi finne ordninger som gjør det mulig å beholde ressurspersoner ved Skolesenteret i lengre tid enn det som er vanlig i en militær karriere. Det må finnes avansementsmuligheter og lønnsstiger som er tilpasset behovet for større kontinuitet i de miljøene der Forsvarets høyeste fagkompetanse skal utvikles. Slik kan Skolesenteret litt etter litt bygge seg opp til et nivå der fagmiljøene på Akershus festning anerkjennes som faglig solide både i sivile og militære akademiske miljøer i inn- og utland. Det er denne prosessen vi nå har startet på.

Hva var Forsvarets skolesenter Akershus festning, og hva er Forsvarets skolesenter

Formatted: Bullets and Numbering

Organisasjon og oppgaver FSAF

Som sjef FSAF var jeg, i tillegg til sjef for Forsvarets høgskole, overordnet for Forsvarets stabsskole, Forsvarets fjernundervisning, Institutt for forsvarsstudier og skolesenterforvaltningen. Til tross for at avdelingene var kommandomessig underlagt, mottok de like fullt sine oppdrag med tilhørende ressurser fra Forsvarssjefen gjennom Sjefen for Forsvarets overkommando/Personellstabens produksjonsplan. Min reelle styring av avdelingene var derfor begrenset, noe som også skyldtes et manglende stabsledd til å ivareta en slik styring.

Med unntak av felles forvaltningstjenester, drev underavdelingene selvstendig virksomhet innen sine områder, og avdelingene, spesielt Forsvarets stabsskole, omfattet ulike fagmiljøer innen et bredt spekter av kunnskapsområder.

Deleted:

Formatted: Bullets and Numbering

Organisasjon og oppgaver FSS

Det nye Forsvarets skolesenter har fått et betydelig større ansvar enn det gamle FSAF. I tillegg til alminnelig kommando over de underlagte avdelinger, har skolesenteret også fått ansvar for å koordinere all kompetanseutvikling i Forsvaret.

Først om organisasjon

I tillegg til de avdelinger som inngikk i FSAF, som i stor grad er omorganisert og tilpasset skolesenterets nye oppgaver, har skolesenteret også fått flere nye underavdelinger. Disse kan deles i to kategorier:

For det første har tre tidligere eksisterende avdelinger gått fra å være selvstendige avdelinger til å bli kompetansemiljøer under FSS: Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES), Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) og Norges idrettshøgskole/Forsvarets institutt.

I tillegg har man etablert to nye kompetansemiljøer:

- Forsvarets institutt for ledelse - som vi har forventninger til at skal bli en betydelig ressurs innen fagområdet ledelse, og
- Forsvarets forvaltningsskole – hvor vi nå samler de tidligere grenvise kompetansesenterne innen forvaltning

For å håndtere intern koordinering og ivaretagelse av ansvaret for den totale kompetanseutvikling i Forsvaret, som jeg vil komme tilbake til i neste punkt, er det etablert et stabselement. Denne staben vil ha som hovedoppgave og strømlinjeforme og tilpasse den fremtidige kompetanseproduksjonen i Forsvaret til det nye Forsvarets utfordringer og behov.

Om kompetansemiljøene

De enkelte kompetansemiljøers hovedoppgaver er som følger:

Forsvarets høgskole (FHS) skal gi nøkkelpersonell i militær og sivil sektor kunnskap om og innsikt

i norske forsvars-, utenriks- og sikkerhetspolitiske faktorer som påvirker det norske totalforsvar. Kursportefølgen er relativt uendret, men vil årlig bli vurdert for til enhver tid å være tilpasset samfunnets behov.

Forsvarets stabsskole (FSTS) skal kvalifisere personell for stabstjeneste og lederstillinger på midlere og høyere nivå til krigs- og fredsorganisasjonen. Skolen skal sikre og videreutvikle Forsvarets og FSTS egen kompetanse innen feltene strategi, operasjoner og stabstjeneste, og videre gi støtte til Forsvarets ledelse innen disse kompetanseområdene. I tillegg skal FSTS gi fagmilitær informasjon ved pågående militære konflikter, og representere Norge i internasjonale fora innenfor og utenfor NATO-alliansen.

Skolen skal legge til rette for at også sivile som er kvalifiserte, kan gjennomføre grunnleggende kurs og hovedkurs ved skolen.

Forsvarets forvaltningsskole (FFS) skal bidra til at Forsvaret har faglig kompetanse for å sikre nødvendig utvikling innen fagfeltet forvaltning. Skolen skal tilføre FSTS forvaltningskompetanse mht utdanning på stabsskole II nivå. Videre gjennomføre skal skolen gjennomføre funksjonsrettede kurs og seminarer innenfor fagfeltet forvaltning.

Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) skal videreutvikle Forsvarets kompetanse knyttet til nasjonalt og internasjonalt samarbeid, samt doktriner og konsepter om flernasjonale fredsoperasjoner. Kompetansesenteret gjennomfører kurs og seminarer innen kompetanseområdet innen rammen av blant annet PfP og NORDCAPS-samarbeidet.. FOKIV skal også bidra i utdanningen innen fredsstøttende operasjoner ved blant annet Forsvarets stabsskole.

Forsvarets fjernundervisning (FFU) er rådgivende, koordinerende og utøvende funksjonsansvarlig (UFA) for fjernundervisning og nettbaserte opplæringsystemer. Innen dette ligger å utvikle standarder, verktøy, metoder og pedagogikk. En vesentlig del av dette er å utvikle spesifikasjoner for et felles E-læringssystem i Forsvaret og handlingsplan for utvikling og implementering av et E-læringssystem.

Fjernundervisningen skal også koordinere og administrere engelsk STANAG testing og nivåfastsetting, samt utvikle språkopplæringsystemer etter Forsvarets behov, og i tillegg bistå og veilede Forsvarets avdelinger innen fjernundervisning, alternative opplæringsmetoder og videokonferanser.

Institutt for forsvarsstudier (IFS) driver forskning hovedsakelig innenfor tre programområder: militærteori og strategiske studier; norsk sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik og forsvarskonsept, samt internasjonale konflikt- og samarbeidsmønstre.

Grunnlaget for virksomheten kan operasjonaliseres i tre grunnprinsipper:

- vekt på grunnforskning og langsiktig kompetanseutbygging
- utnyttelse av synergier mellom samtidshistoriske og samtidige studier
- utnyttelse av synergien mellom historisk, samfunnsvitenskapelig og militærfaglig kompetanse.

Instituttet har en rekke ulike forskningsprosjekter som spenner fra avgrensede spesialstudier til arbeider som trekker lange historiske linjer. Blant de større prosjektene er bokverket *Norsk forsvarshistorie* fra middelalderen og fram til 1990-årene, der tre bind er publisert og ytterligere to er under arbeid.

Instituttets forskere driver dessuten veiledning av militære og sivile studenter og er engasjert som forelesere ved Forsvarets skoler.

Forsvarets institutt for ledelse (FIL) skal bidra til at Forsvaret har faglig kompetanse for å sikre nødvendig utvikling innen fagfeltet ledelse. FIL skal tilføre FSTS ledelseskompetanse mht utdanningen på stabsskole II nivå, og gjennomføre kurs og seminarer innen fagfeltet ledelse.

Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES) skal ivareta Forsvarets behov for opplæring

i etterretnings- og sikkerhetstjeneste, og delta i produksjon av den sivile forvaltningens behov for sikkerhetstjeneste. Skolen skal sikre nødvendig kompetanse innen relevante språk, utdanne språkkyndig befal og understøtte norsk medvirkning i internasjonale operasjoner og rustningskontroll.

Skolen skal videre utøve fagmyndighet innen basisfunksjoner for psykologisk forsvar.

Norges idrettshøgskole/Forsvarets institutt (NIH/F) er Forsvarets kompetansesenter og overordnet faginstans for fysisk fostring, og skal utøve forskning og fagutvikling innen sitt område. Gjennom satsningsområdene overlevelsesferdighet og fysisk kapasitet skal instituttet bidra til at Forsvaret generelt, og de operative miljøene spesielt gis økt kompetanse innenfor området prestasjonsforbedring.

Instituttet skal videre planlegge og tilrettelegge for nasjonale militære mesterskap og deltakelse i internasjonale konkurranser og mesterskap, foruten å drive kurs, utdannings- og konferansevirksomhet innen fagområdet.

De mange enkeltinstitusjonene som nå samles ved skolesenteret har hver for seg utviklet høy kompetanse innenfor sine spesialfelt. Videreutviklingen av FSS skal ikke medføre at de enkelte kompetansemiljøene mister den styrke som ligger i deres egenart og kyndighet. Barnet må ikke helles ut med badevannet gjennom organisatoriske tiltak som river opp og ødelegger verdifulle fagmiljøer som det har tatt lang tid å bygge opp. Derfor må FSS forbli en samling – et cluster – av enheter som hver beholder og videreutvikler sin nåværende faglige tyngde, under en samlet ledelse.

Gjennom tidligere virksomhet er det fra flere av miljøene ved skolesenteret allerede etablert kontakt med flere utenlandske institusjoner, og mange av de enkelte forskere og offiserer ved avdelingene på FSS har verdifulle personlige nettverk i internasjonale kompetansemiljøer. Behovet for internasjonalt samarbeid med høyere militære utdanningsinstitusjoner i utlandet er et viktig mål for FSS. Vi må skaffe oss formelle samarbeidspartnere blant utenlandske høyere militære læresteder og forskningsinstitusjoner. Her kan bl.a. nevnes Försvarshögskolan (FHS) i Sverige, Forsvarsakademiet i Danmark, National Defense University i USA, samt andre relevante institusjoner.

Da vi er et lite land med begrensede ressurser, må vi innse at vi neppe vil makte å opprettholde spisskompetanse innenfor alle relevante fagfelt. Derfor trenger vi strategiske samarbeidspartnere utenfor landets grenser, ikke minst fordi vi da kan sende personell utenlands i forbindelse med studier, faglig oppdatering og gjesteforskeropphold. Dette gjelder så vel studenter som forskere og lærekrefter.

FSS bør ta mål av seg til å bli Forsvarets vindu mot høyere militære utdanningsinstitusjoner i utlandet og formidle slik kontakt for resten av Forsvaret. I en tid med økende vekt på multinasjonalitet er en slik bindeleddsfunksjon av stor betydning for Forsvaret som helhet.

Jeg vil nå gå over på det ansvaret jeg som sjef FSS har fått for en helhetlig kompetanseutvikling i Forsvaret.

Kompetanseutviklingsdelen

Gjennom de politiske vedtak jeg redegjorde for innledningsvis, er FSS blitt ansvarlig for den helhetlige styringen av kompetanseproduksjonen i Forsvaret. I dette ligger effektivisering, videreutvikling og tilrettelegging av Forsvarets kompetanseproduksjon, hvor kvalitetsutvikling og -sikring skal være styrende for forskning, utdanning og kompetanseutvikling.

I tillegg skal det tilrettelegges for kostnadseffektive samspill mellom sivile og militære utdanningsinstitusjoner, både nasjonalt og internasjonalt, hvor Forsvarets strukturelle behov skal være styrende for kompetanseproduksjonen. Dette skal vi oppnå ved å utvikle effektive styrings- og finansieringsmodeller for å utøve kvalitetskontroll av den totale kompetanseproduksjonen.

Det sentrale i denne sammenheng blir å strømlinjeforme utdanningssystemet. I dette ligger ikke bare samordning av utdanning mellom forsvarsgrenene, men også forholdet til sivile utdanningsinstitusjoner og institusjoner internasjonalt. Jeg vil her trekke fram følgende momenter:

Forsvarets utdanning må akkrediteres under lov om universitet og høyskoler, herunder godkjenning av vektall og etablering av en egen gradsstruktur med bachelor- og mastergrader. I dette arbeidet er vi i mål med første del, ved at krigsskolene og Hærens ingeniørhøgskole nå får godkjenning tid-for-tid lik universitet og høyskolestudier, dvs 20 vektall pr år. I tillegg ble det den 15 mars i statsråd fremmet en odelstingsproposisjon med endringer til universitets- og høyskoleloven, hvor det åpnes for at høyskoler under blant annet Forsvarsdepartementet kan komme inn under loven. For vårt vedkommende vil dette i første omgang gjelde krigsskolene og Hærens ingeniørhøgskole, da disse institusjonene som sagt allerede er akkreditert. Det videre arbeid i denne saken vil i første rekke bli å få de institusjoner som ligger under skolesenteret inn under loven, et arbeid vi vil starte så snart forskriftsarbeidet for de fire første skolene er fullført. For skolesenterets del bør dette ikke være en krevende oppgave, da våre studier allerede ligger på et høyt akademisk nivå, og at skolesenteret allerede i dag både har flere tilsatte med så vel doktorgrad som professorkompetanse.

Her finner jeg det nødvendig å presisere at denne akademiseringen ikke skal gå på bekostning av det fagmilitære innholdet i utdanningen. Utdanningen ved våre høyere utdanningsinstitusjoner skal primært dekke Forsvarets behov, og det fagmilitære innhold ved institusjonene skal tvert imot styrkes. Det fagmilitære innhold i undervisningen vil imidlertid få et kvalitetsstempel i form av vektall, noe som gjør at våre utdanninger vil bli compatible med sivile utdanninger. Dette anser vi som vesentlig i vårt framtidige Forsvar, hvor man med bakgrunn i et mindre behov for eldre offiserer ser for seg en nødvendig avskalling av offiserer midt i tredivetårene. Gjennom denne akademiseringen vil vi derved skaffe den enkelte en målbar sivil kompetanse, som gjør at den enkelte student vil kunne slippe å starte på bar bakke den dagen vedkommende eventuelt velger å forlate Forsvaret til fordel for en sivil karriere.

Ett annet viktig arbeid er samhandel med andre offentlige etater og sivile institusjoner. FSS må være premissgiver i arbeidet med å skape synergier i den hensikt å unngå dublering eller overlapping. Forsvaret mangler nøyaktig oversikt over den kompetanse på ulike fagfelt som allerede finnes innenfor Forsvarets egne rekker. Som nevnt finnes det mange personer og miljøer med kompetanse som holder høyt faglig nivå, også sammenliknet med til sivile universitets- og høyskolemiljøer. Det er nødvendig å kartlegge disse kompetansemiljøene og de eksisterende nettverkene mot andre fagmiljøer, slik at vi er sikre på at vi utnytter egne krefter effektivt før vi eventuelt kjøper kompetanse utenfra.

Det er likevel både ønskelig og nødvendig å bygge ut samarbeidet med sivile utdanningsinstitusjoner i inn- og utland. I mange tilfeller vil det være lønnsomt å kjøpe utdanning ved sivile høyskoler og universiteter, heller enn å etablere egne studieretninger ved de militære skoler. Eksempelvis gjelder dette innenfor økonomi, språk, realfag og samfunnsfag. Når Forsvaret inngår samarbeidsavtaler med sivile læresteder, er det imidlertid av stor betydning at Forsvaret utnytter den akademiske kompetanse som allerede finnes innenfor egne rekker til å gi råd om og kvalitetssikre opplegget. Det er lett å gå seg vill i mangfoldet av sivile utdanningsmuligheter, og det mangler ikke på attraktive tilbud. Forsvaret trenger derfor kunnskap for å vite eksakt hva som skal etterspørres. Her har FSS en viktig utfordring i å konkretisere behov, finne gode sivile samarbeidspartnere og sikre at utdanningsoppleggene oppfyller Forsvarets behov.

I samarbeidet med sivile utdanningsinstitusjoner er det Forsvaret som skal ha styringen, og derfor må vi ha de nødvendige forutsetninger for å kunne utøve slik styring. For å utøve sin oppgave må FSS følgelig også besitte omfattende kunnskap om, og oversikt over, sivile akademiske utdanningstilbud.

Det økende samarbeidet mellom militære og sivile utdanningsinstitusjoner reflekterer et stadig økende behov for tett sivil-militært samarbeid. Et nytt trusselbilde fordrer evne til effektiv samhandling innenfor et komplekst krisespekter. Ikke minst ble dette behovet synliggjort av begivenhetene den 11. september 2001. Nødvendigheten av helhetlige perspektiver er erkjent av norske politiske myndigheter, blant annet kan det registreres at Stortinget ba om at gjennomføringsproposisjonen for Forsvaret og sårbarhetsmeldingen blir behandlet samtidig. Som den høyeste militære utdanningsinstitusjon i Forsvaret vil Skolesenteret legge særlig vekt på å styrke fokuset på helhetlige perspektiver der Forsvarets innsats ses i en bred samfunnmessig sammenheng i lys av vår tids trusler.

Forsvarets skolesenter skal utvikle utdanningssystemet gjennom medvirkning fra forsvarsgrenene og utdanningsinstitusjonene på utsiden av skolesenteret. For å lykkes i dette arbeidet kreves samarbeid på alle nivå. Skolesenteret arbeider nå med etableringen av en hensiktsmessig rådsstruktur for utdanningsvirksomheten. Foruten at vi ønsker å videreføre Forsvarets befalsskole- og krigsskoleråd, om enn i en noe annen form, ønsker vi også å opprette to nye råd:

- Forsvarets råd for utdanning – som skal ha som hovedoppgave å arbeide for samordning, strømlinjeforming og effektivisering av kompetanseutviklingen i Forsvaret. Herunder skal rådet ha i oppgave å godkjenne alle rammeplaner for utdanning.
- Et strategiråd for utdanning, som skal være et sjefsforum som skal gi de strategiske føringer for kompetanseutviklingen i Forsvaret.

Denne rådsstrukturen vil for meg som sjef FSS være et viktig bidrag til arbeidet med den helhetlige styring av kompetanseutviklingen.

Et annet viktig bidrag til framtidig kompetanseutvikling i Forsvaret er å ta i bruk de muligheter den nye teknologien byr på. Jeg tenker her på bruk av fjernundervisning, som definitivt vil være et vekstområde. Kombinasjonen av fjernundervisning og modulbasering av utdanningen gir en meget fleksibel læreform, noe som gir klare fordeler både for den enkelte student og Forsvaret. Jeg vil her spesielt nevne mindre reisevirksomhet, redusert fravær fra familien og muligheten for å kombinere jobb og studier. Fjernundervisning bør imidlertid ikke benyttes ukritisk. Man må være oppmerksom på ulempene med denne formen, som lite samarbeid med andre og at den isolert sett ikke er velegnet til lederutvikling. Fjernundervisning nyttet i kombinasjon med tradisjonell undervisning er imidlertid en hensiktsmessig undervisningsform som vil bli aktivt nyttet i tida fremover. Den setter krav til den enkelte, men gir muligheter for den som vil satse.

Som sjef FSS har jeg ikke bare fått ansvaret for den rent militærfaglige kompetanseutviklingen, men også den sivilfaglige. Halvparten av Forsvarets ansatte er sivile, og disse skal også sikres et etter- og videreutdanningstilbud basert på Forsvarets behov. Kravene til kompetanse endrer seg i dag raskere enn tidligere. De sivile vi tilsetter har større behov for faglig påfyll enn tidligere. Dette er det også tatt høyde for ellers i samfunnet, noe som kommer til uttrykk gjennom den såkalte kompetansereformen, som fokuserer på samfunnets, arbeidslivets og den enkeltes behov for kompetanse, og hvor et sentralt begrep er tilrettelegging for livslang læring. For FSS vil dette både omhandle den sentrale tilrettelegging av utdanningstilbudene for Forsvarets sivilt tilsatte, men også tilrettelegging av sivil utdanning for militært personell og uttak av sivile til militær utdanning. Integrering mellom disse gruppene skal foretas der hvor det er hensiktsmessig.

Av øvrig virksomhet innen kompetanseområdet som skolesenteret vil arbeide med i tiden fremover vil jeg kort nevne:

- Arbeidet med etableringen av ny/revidert utdanningsordning. Forsvarets militærfaglige utdanningsstudie, som tidligere er presentert fra denne talerstol, er et godt grunnlag for det videre arbeidet.

og sist men ikke minst

- Analysen av Forsvarets behov for kompetanse i ny organisasjon, hvor FSS skal lede arbeidet. Under dette skal det utarbeides femårs-prognoser over opptak til utdanning ved Forsvarets skoler, sivil utdanning og ved utenlandske institusjoner.

Deleted: -

Jeg har her nevnt et utvalg av tiltak som alle skal bidra til oppnåelse av hovedmålet:

En helhetlig og strømlinjeformet utdanningsorganisasjon med høy kvalitet.

Status

Formatted: Bullets and Numbering

Hvor står vi så i etableringen av skolesenteret?

I 2002 og 2003 vil omstillingen være den prioriterte aktiviteten ved skolesenteret, herunder etableringen av kompetansemiljøene. Ressursbruken vil være rettet mot omorganisering, relokalisering og etablering av virksomhet.

Når det gjelder personellsituasjonen har vi per i dag personell i alle kompetansemiljøene, men ingen av disse miljøene vil ha fullt personelloppsett før 1 august. Disponeringsomgangen viste at vi får problemer med å fylle hele skolesenterets organisasjon. Dette forventes imidlertid å være et forbigående problem, da det på søknadsrunden var utlyst 3140 stillinger, altså den største disponeringsomgangen noensinne. Når Forsvarets nye organisasjon får "satt seg", har vi en forventning om at skolesenteret vil bli en meget attraktiv plass å tjenestegjøre og hvor rekrutteringen derfor vil bli meget god. Å kunne trekke inn personell med høy kompetanse er selvsagt en forutsetning for å kunne lykkes med å skape skolesenteret til det kompetansesenteret alle ønsker at det skal bli.

En av skolesenterets store utfordringer ligger innen EBA-området. Samlokalisering av FSS er av avgjørende betydning for å oppnå samspill, synergier og rasjonell bruk av ressursene og for at kompetansemiljøene skal kunne støtte hverandre.

Dette oppnås ved best ved lokalisering på og i tilknytning til festningsområdet, hvor en så stor del av skolesenteret som mulig legges til indre festning. Inntil videre vil vi imidlertid måtte leve med andre løsninger for blant annet FOKIV, som midlertidig vil bli plassert i leide lokaler i Oslo-området.

Til tross for at stabselementet per i dag kun har halv oppsetning, har man nå med bidrag fra eksisterende kompetanse startet arbeidet med utviklingen av utdanningssystemet og kompetansemiljøet. Da dette skjer parallelt med og er en del av omstillingsprosessen, er man imidlertid avhengig av tilstrekkelig personellstyrke for å løse den relativt store oppdragsporteføljen.

På kort sikt vil derfor en harmonisering mellom oppdragene gitt FSS i Forsvarssjefens produksjonsplan og skolesenterets personellstyrke være vesentlig for å kunne lykkes.

Skolesenteret er i gang med å finne sin plass i kompetanseutviklingen, og av de nevnte oppgaver innen utviklingen av et helhetlig utdanningssystem er vi i gang, eller vil komme i gang så snart personellstyrken er på plass.

Avslutning

I forbindelse med behandlingen av St. prp. 45 fremhevet Stortinget behovet for å effektivisere Forsvarets utdanningssystem og legge det overordnede ansvaret til én sjef. Skal FSS lykkes med å strømlinjeforme utdanningssystemet, må skolesenteret også gis myndighet til å gjøre nettopp dette. Som i alle omorganiseringsprosesser vil vi imidlertid måtte forvente forskjellige meninger og holdninger. Internt ved skolesenteret opplever jeg en positiv holdning til det arbeidet vi har startet. For oss er det vesentlig å få denne entusiasmen til å smitte over på de øvrige deltakerne i omstillingsprosessen. Vår oppgave i denne sammenheng blir derfor å få våre samarbeidspartnere til å se muligheten for videreutvikling av eget fagområde og den synergieffekten som ligger i omorganiseringen.

FSS' mål er å utvikle seg til å bli et kraftsenter innen høyere militær utdanning som holder akademisk nivå med anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt på lik linje med tilsvarende militære institusjoner i utlandet. For å komme dit, må vi etablere en selvstendig FOU-kompetanse på høyt nivå innen nøye definerte fagområder som sikkerhetspolitikk, strategi, militærmakt, fellesoperasjoner og ledelse. Dette må vi gjøre gjennom å videreutvikle samarbeid med tilsvarende miljøer sivilt og innen Forsvaret, foruten at vi knytter oss opp internasjonalt mot et utvalg tilsvarende læresteder innenfor og utenfor NATO-alliansen.

Gjennom opprettelsen av FSS er det foretatt et organisatorisk grep som legger forholdene godt til rette for en videreutvikling av utdanningssystemet, slik at vårt forsvar skal få den nødvendige kompetanse til å løse fremtidens varierte og krevende oppgaver.

Målet med Forsvarets utdanningssystem må være at kunnskapstilegnelse er en prosess som løper gjennom hele karrieren. Riktignok er det ikke nødvendigvis slik at bedre kunnskap gir klare og entydige svar; skråsikkerhet er oftest et tegn på uvitenhet. Likevel må vi stadig strekke oss etter ny viten. Som det heter i et gammelt ordtak: Hvis du tror du er ferdig utlært, er du ikke utlært, men ferdig!

Takk for oppmerksomheten.